

מסורת הש"ס

^(א) [נָטַל כּד., 10.] וּנְקָטָה מִצֵּי וְנִהְיִיתָ כִּי־עִשָׂי, 9.] וּנְקָטָה מִצֵּי וְנִהְיִיתָ וּנְקָטָה אֶתְּכֶם לֹא גֵרִים לֹא מִצֵּהָמָה וּנְקָטָה גִּדּוּלָהּ, כְּדַלְמִינִין כִּדְרִיָּה וּלֹא כֹל בְּהֵמָה, 7.] מִתּוֹמוֹת ג. עִשָׂי סו: עִשָׂי, 8.] [מוֹסֵף מִצֵּי הַיּוֹם, 11.] [בְּרַחֲשֵׁית תא, 4.] [מַגְדֵּלִי ימי,

מוסף רש"י

באושא התקינו. כשהיה סנהדרין באושא, שגלתה רשעה שם סנהדרי גדולה, כדלמנין כד"ה (א), בני עשר משעות (ב"ם דה), השבובו. לעניים אל יבדבו יותר מחומש. שנסמין, שלא ינטרן לגריות (כתובות 13).

רבינו גרשום

ואם לאו אויבר לוי. לוח תח אתה כ"י שקלים ותינתן:} מחירים **אדם** קצת **מצאנו** ומבקרין כ"י. לשם שמים שיכול לומר הרי הם חרם עלי נתפסין: על אחת כפח וכמה שיהא אדם חם על נכסיו. כנגד הדיוט שלא יבדבו אותן באחריות שיכול יתנם כולם לאחרים שישירי לעצמו כלום מהבין יחיה: גמ' [ת"ל אך, וכל אכין ורקין מעוטין: אבל שפיר אימא ליהרם כל שדויתו וסגיא ליה באחריות שיכול יקח שדות של אחרים באחריות ויכול לחיות בהן:] ואי אשמעינן שדה גרירא הוה אמינא משום הכי לא ליחרימינהו לכולהו שדויתו כשם שדויתו מניינהו אבל מאדם אימא ליחרימינהו לכולהו עבדיו דסגי ליה בשמעה בעלמא: משום דהבא וחבא חיותיה. דבין שדות וכן עבדים אין אדם יכול לחיות בלא שדות וכלא עבדים ואם יחרים כל עבדיו איני מצוין עבדים [אחרים] טובים דחייב לקנות אבל בפשליין דשכחי מטלטלין אחרים למיזבן בכל שעה שירצה אימא ליחרימינהו [כולהו כתב רחמנא מכל אשר לו ולא כל]: מה בהמה יש לו רשות למכוריה לחלוטין ורשאי להחרים לעצמי בנו ובתו עבדו ושפתיה העברים ושרה מקנה שאינו רשאי למכור: [ואי יכול הוואיל ורשאי למכור בתו קטנה ביובל חרימינה ת"ל בהמה] מה בהמה לא חס ליה ביובל ויהי שמשען לא חס ליה לר' שמעון

והיכי דמי כגון **דאמרי כנ"א** ^(א). דהוי צין קרן ¹ צין מומש כ"ו **ודינר** וזה מוסף ה' היינו ל"א **ודינר**: **הכנענים** קודמין. דלוי הוה **יהצין** ליה להאי הוה פסיד הקדש **דינר** ממאי ^(א) דלמור ² צ"ב צ"שאל הלכך הדרי אכנעלים על כרחיהו: **ואם לאו אומר** **לו** **לוה הגעסין**. דלמרי צעלים אתא גברא במריקין: **במתני'** **מאלנו**.

מקלט לאנו אומר הרי הן חרם ונתמן לכהן: **אם** **כולס**. שלא שייך לעצמו כלום: **להיוס חם** על נכסיו. שלא יבוצוס להדיוט: **גמ'** **מכל אשר לו**. היינו מטלטלין ולא כל מטלטלין: **מאדם**. עבדים הכנענים: **אך כל חרם**. אכין ורקין מיעוטין: **כדיספורן**. שיהא ארים לאחרים ויקבל שדות למחנה ולשליט ולרביע: **אכל מטלטלין אימא** **ליחרימינהו** כולסו. כתב רחמנא **מכל אשר לו** ולא כל אשר לו דהיינו מטלטלין ^(א). בתו יש לו רשות למוכרה בקטנותה ולא צנערותה: **המצוצו**. לעניים: ^(ג) **חומש**. דגמרינן מיעקב דכמיצ ציה תרין עישורין ^(א). ר' אלעזר צן עוריה אית ליה דרבי חילא דהא אתא לשאמעינן שיהא אדם חם על נכסיו ר"א לית ליה דרבי חילא דאי צוצו טובא לא איכפת לן אללא ששירי לעצמו קצת דומיא דחרס: **במתני'** **שהחרמים שלהם**. דכמיצ ^(א) **חרס** צישראל וגו' וכיון דדידיה הוה מה הנהא צבך אי הוה מחירים איהו גופיה זכי ציה ולא יהב ציה לכהן אחר: **נראין דברי ר'** **יהודה**. **ללוים** **אין** **מחרמין** **בקרקעות**: **ודברי ר'** **שמעון** **במטלטלין**. שהרי אין החרמים שלהן הלכך אי מחרימין מטלטלין חיללא עלייהו חרס ויהצי להו לכהנים: **גמ'** ^(א) **מדליתרין** ליה לרבי למימר במטלטלין נראין דברי ר"ש דמשמע אכל בקרקעות אין נראין דבריו מכלל דלקרקעות נמי פליגי: **שאף רבי שמעון לא נחלק עניו נו**. והכי משמע מילתיה דרבי נראין דברי ר' יהודה לר' שמעון בקרקעות שדברי ר"ש במטלטלין: **לן**

הניחו לו חבריו ומנו רבי ישכב ואמרי לה רבי ישכב ולא הניחו לו חבריו ומנו רבי עקיבא: **מתני'** **יהמחרים** **בנו** **ובתו** **ועבדו** **ושפחתו** **העברים** **ושדה** **מקנתו** **אין** **מוחרמין** **שאין** **אדם** **מחרים** **דבר** **שאינו** **שלו** ^(א) **הכהנים** **והלויים** **אין** **מחרימין** **דברי** **רבי** **יהודה** **ר"ש** **אומר** **הכהנים** **אין** **מחרימין** **שלאן** **שלהן** **אמר** **רבי** **נראין** **דברי** **רבי** **יהודה** **בקרקעות** **שנאמר** **כי** **אחוזת** **עולם** **היא** **להם** **ודברי ר"ש** **במטלטלין** **שאין** **החרמין** **שלהן**: **גמ'** ^(א) **ור'** **יהודה** **בשלמא כהנים** **אין** **מחרימין** **שחרימין** **שלהן** **אלא** **לויים** **בשלמא** **מקרקעי** **לא** **מחרמי** **דכתיב** ² **כי** **אחוזת** **עולם** **היא** **להם** **אלא** **מטלטלי** **ליחרימי** **אמר** **קרא** **מכל** **אשר לו** **ומשרה** **אחוזתו** **מקיש** **מטלטלין** **לקרקעות** **ורבי** **שמעון בשלמא** **כהנים** **כדאמרן** **אלא** **לויים** **בשלמא** **מטלטלים** **לחרים** **דלא** **מקיש** **אלא** **מקרקעי** **אמאי** **הכתיב** **ט** **אחוזת** **עולם** **היא** **להם** **מאי** **מחרימין** **נמי** **דקאמר** **מטלטלי** **והא** **מדקתני** **סיפא** **אמר** **רבי** **נראין** **דברי** **רבי** **יהודה** **במקרקעי** **ודברי רבי** **שמעון** **במטלטלי** **מכלל** **דרבי** **שמעון** **גופיה** **מקרקעי** **נמי** **קאמר** **דלויים** **מחרימין**: **לא** **[לעולם]** **סבירא** **ליה** **לר'** **שמעון** **דמקרקעי** **[אין]** **מחרימין** **וחבי** **קאמר** **רבי** **נראין** **דברי ר'** **יהודה** **לר'** **שמעון** **דלויים** **אין** **מחרימין** **בקרקעות** **דכתיב** **כי** **אחוזת** **עולם** **היא** **להם** **שאף** **רבי** **שמעון** **לא** **נחלק** **עליו** **כר'**: **החרים** **מטלטלין**. בישראל קא מיירי: שנאמר כל חרם בישראל קץ יהיה. לאויה כהן שירצה יתנם כלומר שטובת הנאה שלו:

המקדיש שדהו פרק שמיני ערכין

דתנו רבנן **מבד** **אשר לו** **ולא** **בד** **אשר לו**. וא"ת והא האי קרא בחרס הנימן לכהנים כמיצ דהא צביספיה דקרא כמיצ לא ימכר ולא יגאל ואילו חרמי צדק הצית יש להם פדיון כהקדש והיכי קאמר צמתני ומה אם לגבוה כו' והא לאו לגבוה הוי כי אם לכהנים ועוד ד' דליכא צפרק השולח (גיטין

^(א) **היכי דמי** **דאמור** **בעשרים** **ואחד** **הבעלים** **קודמין** **ואם לאו** ^(א) **אומר** **לו** **הגעתיד**: **מתני'** **אמחרים** **אדם** **מצאנו** **ומבקריו** **ומעבדיו** **ומשפחותיו** **הכנענים** **ומשרה** **אחוזתו** **ואם** **החרים** **את** **כולם** **אינם** **מוחרמים** **דברי** **ר"א** **א"ר** **אלעזר** **בן** **עזריה** **מה** **אם** **לגבוה** **אין** **אדם** **רשאי** **להחרים** **כל** **נכסיו** **על** **אחת** **כמה** **וכמה** ^(א) **שיהא** **אדם** ^(ג) **חם** **על** **נכסיו**: **גמ'** **מנא** **הני** **מילי** **דתנו** **רבנן** ^(א) **מכל** **אשר לו** **ולא** **כל** **אשר לו** **מאדם** **ולא** **כל** **אדם** ^(א) **מבהמה** **ולא** **כל** **בהמה** ^(ד) **משרה** **אחוזתו** **ולא** **כל** **שרה** **אחוזתו** **יכול** **אין** **יחרים** **ואם** **החרים** **יהו** **מוחרמין** **ת"ל** **אך** ^(א) **דברי** **רבי** **אליעזר** **אמר** **ר"א** **בן** **עזריה** **כמה** **אם** **לגבוה** **אין** **אדם** **רשאי** **להחרים** **כל** **נכסיו** **על** **אחת** **כמה** **וכמה** **שיהא** **אדם** ^(א) **חם** **על** **נכסיו** **וצריכא** **דאי** **כתב** **רחמנא** **מכל** **אשר לו** **הוה** **אמינא** **כל** **דאית** **ליה** **לא** **לחרים** **אבל** **מין** **אחד** **ליחרימיה** **כוליה** **כתב** **רחמנא** **מאדם** **ולא** **כל** **אדם** **ואי** **כתב** **רחמנא** **מאדם** **דלא** **סגיא** **ליה** **בלא** ^(א) **עבודה** **אבל** **שדה** **סגיא** **ליה** **בדיסתורן** ^(א) **ואי** **אשמעינן** **הני** **תרתין** **משום** **דחכא** **חיותא** **והכא** **חיותא** **אבל** **מטלטלין** **ליחרימינהו** **כולהו** **צריכי** ^(א) **בהמה** **למה** **לי** **לכדתניא** **יכול** **יחרים** **אדם** **בנו** **ובתו** **ועבדו** **ושפחתו** **העבריים** **ושדה** **מקנתו** **תלמוד** **לומר** **בהמה** **מה** **בהמה** **יש** **לו** **רשות** **למוכרה** **אף** **כל** **שיש** **לו** **רשות** **למוכרה** **והלא** **בתו** **קטנה** **יש** **לו** **רשות** **למוכרה** **יכול** **יחרימנה** **תלמוד** **לומר** **בהמה** **מה** **בהמה** **יש** **לו** **רשות** **למוכרה** **לעולם** **אף** **כל** **שיש** **לו** **רשות** **למוכרה** **לעולם**: **אמר** **רבי** **אלעזר** **בן** **עזריה** **אם** **לגבוה** **אין** **אדם** **רשאי** **כו'**: **היינו** **ת"ק** **איכא** **בינייהו** **דרבי** **אילא** ^(א) **דאמר** **רבי** **אילא** **באושא** **התקינו** **המבובו**

כח.

דתנו רבנן **פ"ו** **מחל** **ערסין** **הלכה** **צ** **וע"ש**: **יא** **ב** **מיי** **פ"ח** **מהל'** **ערסין** **הלכה** **יג**: **ג** **מיי** **שס** **ופ"ח** **מהל'** **מתנת** **עניים** **לג'** **ה** **טו"ש** **ע"י** **ויד** **סי** **רמט** **סעי'** **א'**: **יב** **ד** **מיי** **פ"ו** **מהל'** **ערסין** **הלכה** **כא**: **יג** **ה** **מיי** **שס** **הלכה** **יז**: **יד** **ו** **מיי** **שס** **הלכה** **ה** **וכריי** **דמקש**:

תורה אור השלם

- אך כל תרם אשר יתרם איש לך מכל אשר לו מאדם ובהקדו ומשרה אחותו לא יקבר ולא יגאל כל תרם קדש קדשים הוא לך: ויקרא כו כח
- ועדה מגרש עריהם לא יקבר: כי אחות עולם הוא ויקרא כה לד
- כל תרם בישאל לך יתקדש ממדבר יח יד

הגהות הב"ח

(ב) גמ' במבהמה למה לי: (ג) רש"י ד"ה והיכי דמי וי' צ"ל מלעם כי כ"א מלעם דה"פ מה צהמה יש לו רשות למוכרה יטו ושדה אחוזה נמי כל זמן שהיא צידו יכול הוא למוכרה משא"כ צמתו דמשתגדיל אין לו רשות למוכרה : **החרים** **מטלטלין** **נותנן** **כ"ב** **בהן** **שירצה** **שנאמר** **כ"ב** **חרם** **בישראל** **דף** **יהיה**. אין זה עיקר דרש דהא קרא אילנערין כדדרש ליה לקמיה נמנו לכהן הרי הוא כחולין לכל דבריו שנאמר כל חרם צשראל לך יהיה והא דלמך הכה נותנן לכל כהן שירצה מנצבאל הוא כמו תרומה שנותנה לכל כהן ואין צריך ליתנה לכהן שצאתו משמר ועוד אי הוי עיקר דרשא מאי הא דפרקי לקמן ^(א) ליקיש מטלטלין לקרקעות והלא גזירה הכתוב היא אלא ש"מ דלאו עיקרדרשההואז:

שניוני נוסחאות

א **ל** **והיכי** **דמי** **(ש"ס.)** **צ** **ואם** **ללא** **אומר** **יש** **ל** **הגעתך** **(ש"ס.)** **א** **חס** **חייב** **להיות** **חם** **(ש"ס.)** **צ** **ל"ל** **ומשרה** **אחוזתו**, **ט** **אן** **כל** **חרם** **דבני** **(ש"ס.)** **ו** **חס** **חייב** **להיות** **חם** **(ש"ס.)** **ו** **כל** **עבדיו** **(ש"ס.)** **ט** **אשמעינן** **שדה** **משום** **דחיותיה** **אבל** **אדם** **סגיא** **ליה** **שעלמא** **אבל** **אדם** **סגיא** **ליה** **דמיתין** **(ש"ס.)** **ו** **עוד** **דאיתיי** **כמה** **יש** **לו** **רשות** **והשאל** **נמחקן** **(ש"ס.)** **ט** **וא"ת** **והא** **שדה** **אחוזת** **אין** **בירו** **למכור** **לעולם** **שהרי** **כו'** **(ש"ס.)** **ו** **ג** **ל"ק** **ואם** **חלמך** **אדילפנין** **מבהמה** **גילף** **משרה** **אחוזת** **שהרי** **כו',** **(יח)** **אי** **נמי** **במתנה** **דאינה** **חודרת** **ביובל** **כר"א** **דאמר** **ביש** **נחלין** **אליבא** **דר"מ** **א"צ** **י"ל**, **(ש"ס.)** **יט** **למוכרה** **לעולם** **כלומר** **כל** **זמן** **שיהא** **בירו** **יש** **לו** **רשות** **למוכרה** **(ש"ס.)** **ס** **ונקיש** **מטלטלין** **(ש"ס.)**

א **ל** **והיכי** **דמי** **(ש"ס.)** **צ** **ואם** **ללא** **אומר** **יש** **ל** **הגעתך** **(ש"ס.)** **א** **חס** **חייב** **להיות** **חם** **(ש"ס.)** **צ** **ל"ל** **ומשרה** **אחוזתו**, **ט** **אן** **כל** **חרם** **דבני** **(ש"ס.)** **ו** **חס** **חייב** **להיות** **חם** **(ש"ס.)** **ו** **כל** **עבדיו** **(ש"ס.)** **ט** **אשמעינן** **שדה** **משום** **דחיותיה** **אבל** **אדם** **סגיא** **ליה** **שעלמא** **אבל** **אדם** **סגיא** **ליה** **דמיתין** **(ש"ס.)** **ו** **עוד** **דאיתיי** **כמה** **יש** **לו** **רשות** **והשאל** **נמחקן** **(ש"ס.)** **ט** **וא"ת** **והא** **שדה** **אחוזת** **אין** **בירו** **למכור** **לעולם** **שהרי** **כו'** **(ש"ס.)** **ו** **ג** **ל"ק** **ואם** **חלמך** **אדילפנין** **מבהמה** **גילף** **משרה** **אחוזת** **שהרי** **כו',** **(יח)** **אי** **נמי** **במתנה** **דאינה** **חודרת** **ביובל** **כר"א** **דאמר** **ביש** **נחלין** **אליבא** **דר"מ** **א"צ** **י"ל**, **(ש"ס.)** **יט** **למוכרה** **לעולם** **כלומר** **כל** **זמן** **שיהא** **בירו** **יש** **לו** **רשות** **למוכרה** **(ש"ס.)** **ס** **ונקיש** **מטלטלין** **(ש"ס.)**

א **ל** **והיכי** **דמי** **(ש"ס.)** **צ** **ואם** **ללא** **אומר** **יש** **ל** **הגעתך** **(ש"ס.)** **א** **חס** **חייב** **להיות** **חם** **(ש"ס.)** **צ** **ל"ל** **ומשרה** **אחוזתו**, **ט** **אן** **כל** **חרם** **דבני** **(ש"ס.)** **ו** **חס** **חייב** **להיות** **חם** **(ש"ס.)** **ו** **כל** **עבדיו** **(ש"ס.)** **ט** **אשמעינן** **שדה** **משום** **דחיותיה** **אבל** **אדם** **סגיא** **ליה** **שעלמא** **אבל** **אדם** **סגיא** **ליה** **דמיתין** **(ש"ס.)** **ו** **עוד** **דאיתיי** **כמה** **יש** **לו** **רשות** **והשאל** **נמחקן** **(ש"ס.)** **ט** **וא"ת** **והא** **שדה** **אחוזת** **אין** **בירו** **למכור** **לעולם** **שהרי** **כו'** **(ש"ס.)** **ו** **ג** **ל"ק** **ואם** **חלמך** **אדילפנין** **מבהמה** **גילף** **משרה** **אחוזת** **שהרי** **כו',** **(יח)** **אי** **נמי** **במתנה** **דאינה** **חודרת** **ביובל** **כר"א** **דאמר** **ביש** **נחלין** **אליבא** **דר"מ** **א"צ** **י"ל**, **(ש"ס.)** **יט** **למוכרה** **לעולם** **כלומר** **כל** **זמן** **שיהא** **בירו** **יש** **לו** **רשות** **למוכרה** **(ש"ס.)** **ס** **ונקיש** **מטלטלין** **(ש"ס.)**

ד"ה **דאי** **ר"מ** **הר"י** **ז"ל**: **בשלמא** **מקרקעי** **כו'**. וא"ת לר"מ דאמר מתנה אינה חודרת ביובל לא היה להם ליתן שדויהם במתנה לפי שלא יחזרו להם עוד וכתיב אחוזת עולם היא להם וי"ל דמה לא תהויר הכותב דמסתמא לא תהויר אלא מדבר שאינו חוזר מנוירת הכתוב כגון חרמים דכתיב בהו לא יגאל ולא ימכר א"צ כגון מכירה דבתי עיר חומה שהן לעצמיות לקונה אותו אבל דבר שלא דבריו בה הכתוב כגון מתנה מזה לא תהויר הכתוב, א"צ י"ל מתנה אצ"ג שאינה חודרת ביובל מ"מ לא מיקרייא אינה חודרת שדרי בירו לגוואלה כמו מכר כדתנן לקמן בפ"ב הגיע י"ב חדש ולא נגאלה היתה חלוטה אחד תלוקת ואחד הניתן לו במתנה משמע אבל עד סוף י"ב חדש בירו לגאול בין מוכר בין נתן וכן מצא מורי הרמ"ר גבי מוכר שדה אחוזה וגאל את ממכר אחיו לרבות הנותן במתנה וכיון דבידו לגוואלה אין זו הפקעה והוי שפיר עריין אחוזת עולם. תוס' החסרים מן הדפוס: **תוס'** **ד"ה** **(א"א)** **[ת"צ]** **וכו'** **וא"ת** **וכו'**. וי"ל הראש"י ז"ל וי"ל דע"י הקדש יכול להפקיעה מתחת ידו לעולם וכן ע"י מתנה לר"מ דאמר בכבודות (גב') דמתנה אינה מכבד ע"כ: **בא"ד** **אין** **לו** **רשות** **למכור**. א"צ י"ל דיפוי כח הוא זה האי דיש לו רשות למכור בהמתו אבל בתו הורע כחו דאין לו רשות למכור לעולם אבל בשדה אחוזה כ"ש שיפה כחו שהיא חודרת אליו כשהיא מוכרה:

עין משפט ונר מצוה

י **א** **מיי** **פ"ו** **מחל** **ערסין** **הלכה** **צ** **וע"ש**: **יא** **ב** **מיי** **פ"ח** **מהל'** **ערסין** **הלכה** **יג**: **ג** **מיי** **שס** **ופ"ח** **מהל'** **מתנת** **עניים** **לג'** **ה** **טו"ש** **ע"י** **ויד** **סי** **רמט** **סעי'** **א'**: **יב** **ד** **מיי** **פ"ו** **מהל'** **ערסין** **הלכה** **כא**: **יג** **ה** **מיי** **שס** **הלכה** **יז**: **יד** **ו** **מיי** **שס** **הלכה** **ה** **וכריי** **דמקש**:

תורה אור השלם

- אך כל תרם אשר יתרם איש לך מכל אשר לו מאדם ובהקדו ומשרה אחותו לא יקבר ולא יגאל כל תרם קדש קדשים הוא לך: ויקרא כו כח
- ועדה מגרש עריהם לא יקבר: כי אחות עולם הוא ויקרא כה לד
- כל תרם בישאל לך יתקדש ממדבר יח יד

הגהות הב"ח

(ב) גמ' במבהמה למה לי: (ג) רש"י ד"ה והיכי דמי וי' צ"ל מלעם כי כ"א מלעם